

Saatanlik leedi Macbeth (lätlanna leva Viluma) kaotab suure pattudekoorma pärast mõistuse: ta arvab nägevat oma kätel verd, mida ta maha pesta ei suuda.

Estonia kuulutab «Macbethi» aega

Esimest korda Eestis jõuab rahvusooperi lavale Giuseppe Verdi sünge ja verine ooper «Macbeth»

TIIT TUUMALU

tiit.tuumalu@postimees.ee

Estonia teatri lavastaja Arne Mikk tunnistas mõned päevad enne seda, kui esimest korda ajaloos jõuab Eesti lavale Giuseppe Verdi ooper «Macbeth», et kõik märgid näitavad – kätte on jõudnud «Macbethi» aeg.

Kui Estonia tõi 1996. aastal välja Verdi «Nabucco», algas «Nabucco» aeg. Kõik lähipiirkonna ooperimajad jõudsid varem või hiljem oma «Nabucconi».

Nüüd on «Macbethi» kord.

Mikk ei julge kindlalt väita, miks on nii, et ühel hetkel huvitab kõiki üks ooper, veidi hiljem koondub tähelepanu aga hoopis teisale.

«Ju on aeg selline, mis soosib «Macbethis» olevate teemade esiletõusu,» oletab ta.

Sünge ja verine «Macbeth»

Kui nii, siis on «Macbethi» esietendus otsekui rusikas silmaauku. «Macbethis» on esil võim ja eetika, võimu haaramise ja võimul püsimise mehhanismid, vastutus.

Miks vastas Boriss Godunov ennustusele, et saab valitseda ainult seitse aastat: kas või seitse päeva, aga ikkagi valitseda! Miks tahetakse vahendeid valimata võimule pääseda, küsib lavastaja Mikk.

Ka tänases Eestis on need küsimused teravalt päevakorral.

Reedel esietenduv Estonia «Macbeth» ei sarnane siiski sellise «Macbethiga», mida kirjeldas Mikule kolleeg Soome Rah-

vusooperist Jaakko Ryhänen, kui ta käis Ameerikas.

Seal olevat ühes «Macbethi» tõlgenduses üles astunud Macbeth, kes nägi välja ja talitas täpselt nii nagu Rumeenia eksdiktaator Nicolae Ceausescu.

Ehkki «Macbethis» on Miku sõnul olemas kõik, mis lubab selliseid transformatsioone kergesti läbi viia – samastada Macbethi näiteks mõne ajaloo suure diktaatoriga –, ei ole lavastaja seda siiski teinud.

«Tänapäeva suurtes ooperimajades on kõik «Macbethi» traditsioonilised variandid mitu korda läbi mängitud, meil, kus see tuleb üldse esimest korda lavale, pole mõtet hakata seda kohe pea peale pöörama, inimesed ei tea sedagi, mis lugu see on.»

Miku «Macbeth» järgib klassikalist, Shakespeare'i samanimelise tragöödia järgi valminud Francesco Maria Piave libretot, mille tegevus läheb tagasi 11. sajandi Šotimaale.

Kuningas Duncani väepealikule Macbethile ennustatakse, et temast saab Šotimaa järgmine kuningas. Oma naise, leedi Macbethi õhutusel mõrvab ta kuninga ja asub ise troonile. Südamerahu aga ei järgne. Võimu on vaja kindlustada ja nii mattub kogu Šotimaa verre...

Verdi kirjutas «Macbethi» 1847. aastal. Ometi ei kuulu see tema populaarsemate ooperite hulka ja Estonia, nagu üldse Eesti teatrilavale jõuab see esimest korda alles nüüd.

Miku sõnul võib üks põhjusi olla see, et erinevalt «Travia-

last», «Rigolettost» ja teistest Verdi populaarsest ooperitest, mis seotud armastuse temaga, on «Macbeth» sünge ja verine ehk teisisõnu – puudub kohustuslik armastuslugu.

Ooperid võimust ja eetikast

Estonia pealavastaja Neeme Kuningas, kes toob kevadel välja ooperi «Boriss Godunov», rõhustab, et ühel või teisel moel on kõik tänavuse hooaja ooperi esietendused seotud võimu ja eetika probleemidega.

Võimulolija vastutust ja eetikat käsitlevad nii Verdi «Don Carlo» ja «Macbeth» kui veel proovisaali jääv Mussorgski «Boriss Godunov».

«Kunstiinimesed ei oska nendes valdkondades olla nii sõnakad, ei taha kõva häälega kaasa rääkida selles, mis toimub näiteks Eestis, kuid nad väljendavad oma mõtteid just selliste teoste kaudu,» kinnitab Kuningas.

Üks vihje on Miku «Macbethis» veel.

Lavastuse kunstnik Eldor Renter, kelle osaluseta, muide, pole möödunud ükski sõjajärgne Verdi ooper, on lava kujundades saanud inspiratsiooni... horoskoopidest ja kõikvõimalikust ennustustega seonduvast atri-butikast.

Ei miskit uut ole siin päikese all.

Giuseppe Verdi ooperi «Macbeth» esietendus on reedel, 19. jaanuaril kell 19 Rahvusooperis Estonia